

TAALKUNDIGE ONTLEDING (woordsoorten herkennen)

HET ZELFSTANDIG NAAMWOORD (zn.) (als het een verkleinwoord is: gewoon schrijven)

lichtblauw - gong

1. Het **geslacht**. Mannelijk, vrouwelijk of onzijdig (m, v of o)
2. Is het **enkelvoud** of **meervoud** ? Schrijf wat het is en schrijf het ontbrekende erbij.
3. Is het een **eigenaam** of een **soortnaam**?
eigenaam: is uniek. Meestal met een hoofdletter.
soortnaam: er bestaan er veel van.
4. Wat voor een zelfstandig naamwoord is het? (één van de vier mogelijkheden)
voorwerpsnaam (naam van een ding, plant, dier of mens)
stofnaam (koper, ijzer, brons, papier, karton, diamant ...)
verzamelnaam (gebergte, archipel, bos, vee, kudde, groep, Alpen, ...)
abstracte naam (iets dat je niet kan vastnemen, zien, horen, proeven of ruiken maar wel kan begrijpen of voelen)
5. Schrijf het **verkleinwoord**. Als het al verkleind is: niets invullen
6. Maak een **samenstelling**. Als het al een samenstelling is: niets invullen.
7. Maak een **afleiding**: door toevoeging van voor- en/of achtervoegsels kan je dikwijls afleidingen maken.

voorbeeld:

hond: zn. - m. - enkv. *honden* - soortnaam - *voorwerpsnaam* - *hondje* - *hondsdolheid* - *honds*

handje: zn. *hand* - enkv. *handen* - v. - soortnaam - *voorwerpsnaam* - X - *handwerk* - *handig* (als je niets moet invullen zet je een X)

HET BIJVOEGLIJK NAAMWOORD (bn.)

donkergroen - klokkenspel

1. Schrijf de **trappen van vergelijking**: groot - groter - grootst
grote - grotere - grootste
de groten - de groteren - de grootsten
2. Schrijf het **teggengestelde** groot - klein

voorbeeld: *dik*: bn. - *dik*, *dikker*, *dikst* - *dun*

HET LIDWOORD (lidw.)

lichtgeel - trompet

1. **Bepaald**: de het
2. **Onbepaald**: een

voorbeeld: *een*: *onbep.lidw*

HET WERKWOORD (ww.) 2 werkwijzen:

rood - belletjes

1. het hele werkwoord (heb gespeeld als 1 ww bespreken)
  2. elk ww apart (heb *en* gespeeld afzonderlijk bespreken)
1. Schrijf de **noemvorm**
  2. Schrijf de **stamtijden** (1e pers OTT - OVT en VD) (*alleen bij de eerste werkwijze te vermelden*)
  3. Is het **sterk, zwak** of **onregelmatig** ? (*alleen bij de eerste werkwijze te vermelden*)
  4. Welke **vorm** ? Is het actief of passief (*alleen bij de eerste werkwijze te vermelden*) of is het Onvoltooid Deelwoord of Voltooid Deelwoord of Noemvorm (Infinitief) of Gebiedende Wijs (Imperatief) of Aanvoegende Wijs (Conjunctief).
  5. Welke **tijd** ? OTT - OVT - OTKT - OVTKT - VTT - VVT - VTKT - VVTKT (alleen bij actieve of passieve vorm)
  6. Welke **persoon en getal**: 1e enkv. - 2e enkv. - 3e enkv. - 1e mv. - 2e mv. - 3e mv. (alleen bij actieve of passieve vorm)

voorbeeld: ik had gespeeld

had gespeeld: ww. *spelen* - *speel*, *speelde*, *gespeeld* - *zwak* - *Actief* - *VVT* - *1e enkv.*

had: *hulpww. hebben* - *OVT* - *1e enkv.*

gespeeld: ww. *spelen* - *Voltooid Deelwoord*

HET BIJWOORD (bw.)

oranje - cabasa

Gisteren, morgen, eergisteren, overmorgen, vandaag, vanavond, vanmorgen, 's nachts,

's morgens, 's avonds, 's middags,

Toen, dan, meteen, onmiddellijk, later, nooit, ooit,

ergens, nergens, overal, daar, hier, ginds, waar, waarheen, er, landinwaarts, links, rechts, voorwaarts, achteruit, linksom, rechtsom,

echter, misschien, aldus, anders, bijna, graag, tamelijk, zeer, erg, zo

al, mogelijk, nog, reeds, zelfs, waarschijnlijk, slechts, ook,

bovendien, daarentegen, desondanks, immers, trouwens,

niet,

hoe? wanneer? waar? waarom? waarover?

daarmee, ermee, erover, hierover, waarbij, daarvan, hiermee, waarop

Er zijn nog veel meer bijwoorden. Als je er nieuwe vindt, schrijf ze dan bij op dit blad.

voorbeeld: *onmiddellijk: bw.*

HET VOORNAAMWOORD (vnw.) bij ☼ ook persoon en getal vermelden

lichtgroen - handtrom

Maak een keuze uit: **persoonlijk voornaamwoord** (ik, jij, je, u, hij, zij, het, wij, jullie, zij, me, jou, haar, hem, ons, hen) ☼

wederkerend voornaamwoord (mij, me, je, u, zich, ons) ☼

wederkerig voornaamwoord (elkaar, elkander, mekaar)

bezittelijk voornaamwoord (mijn, jouw, je, uw, zijn, haar, ons, onze, hun) ☼

aanwijzend voornaamwoord (deze, die, dat, dit, zulke, zelf, dezelfde, degene, diegene, dergelijke, zodanige..)

vragend voornaamwoord (wie? wat? welke ?)

betrekkelijk voornaamwoord (die, dat, wie, wat, welk, hetwelk, hetgeen)

onbepaald voornaamwoord (iemand, iets, iedereen, iedere, geen, elke, een zekere, niets, niemand, alle, alles, er, men)

voorbeeld: *mijn: bezittelijk vnv. 1e persoon enkelvoud*

HET VOORZETSEL (voorz.)

paars - agogo's

in, op, onder, uit, af, tegen, langs, over, aan, voor, bij, met, tot,

buiten, binnen, boven, bovenop, naast, tussen, achter, mee.

van, te, ter, ten, per, via, door, om, wegens, volgens, vanuit, vanop ...

voorbeeld: *door: voorz.*

HET VOEGWOORD (voegw.)

roze - woodblock

en, of

maar, alsmede

nadat, terwijl, toen, tot, totdat, voordat, zolang

doordat

aangezien, daar, omdat, want

zodat

opdat

hoewel, ofschoon

als, indien, mits, tenzij, wanneer

als, alsof, dan, gelijk, zoals,

voorbeeld: *als: voegw.*

HET TUSSENWERPSEL (tussenw.)

bruin - vibra slap

alle soorten tussengevoegde woorden, dikwijls uitroepen.
warempel, sapristie .....

voorbeeld: *potverkoffie: tussenw.*

HET TELWOORD (telw.)

donkerblauw - koebel

Bepaalde hoofdtelwoorden : één, twee, drie, honderd, driehonderd, duizend, tienduizend, honderdduizend, miljoen, miljard, enz.

Bepaalde rangtelwoorden : eerste, tweede, derde, enz...

Onbepaalde hoofdtelwoorden : veel, weinig, alle, enkele, sommige, verscheidene, verschillende

Onbepaalde rangtelwoorden : zoveelste, laatste, middelste

voorbeeld: *laatste : onbep. rangtelw.*

REDEKUNDIGE ONTLEDING (zinsdelen herkennen)

0. Laat boven elke zin een lijn leeg, onder de zin ook een lege lijn voorzien.
1. WAT GEBEURT ER? WAT IS ER? ⇒ **GEZEGDE (G)** (na het zoeken van het onderwerp vullen we verder aan met PV en WG of NG)
2. Heeft het werkwoord een vast voorzetsel ?
Indien ja: dan kunnen we direct het **VOORZETSELVOORWERP (VV)** aanduiden.
Indien nee: dan gaan we verder met vraag 3.
3. WIE DOET HET ? ⇒ **ONDERWERP (O)**
Het Onderwerp kan heel kort zijn (een voornaamwoord) of heel lang (verschillende woorden)
4. Nu duiden we de **PERSOONSVORM (PV)** aan. Dat is dat deel van het werkwoord dat met het onderwerp overeenkomt. Die PV kan je gemakkelijk vinden als je de zin vragend maakt: de PV staat dan altijd vooraan. Je kan ook de tijd veranderen: alleen de PV verandert dan.
5. Nu vullen we het GEZEGDE verder aan. Is het een **WERKWOORDELIJK GEZEGDE (WG)** of een **NAAMWOORDELIJK GEZEGDE (NG)**. Een naamwoordelijk gezegde heb je alleen bij koppelwerkwoorden (zijn, worden, lijken, blijken, schijnen, ...)
6. WIE of WAT .... (PV +G) en ..... (Onderwerp) ? ⇒ **LIJDEND VOORWERP (LV)**
Er is niet in elke zin een lijdend voorwerp.
Het Lijdend Voorwerp kan heel kort zijn of heel uitgebreid.
7. Er is geen Lijdend Voorwerp en het werkwoord is passief (met worden of zijn) ? Dan kan je vragen: DOOR WIE of WAARDOOR ..... ? ⇒ **HANDELEND VOORWERP (HV)**
Het voegwoord DOOR staat er altijd voor.
8. AAN WIE of VOOR WIE ..... ? ⇒ **MEEWERKEND VOORWERP (MV)**
Je vraagt: aan wie of voor wie. Het voorzetsel aan of voor staat er heel dikwijls bij. (niet altijd)
Er is niet altijd een Meewerkend Voorwerp in een zin.
9. WAAR, WANNEER, HOE, WAARMEE, WAAROM, ...?
⇒ **BIJWOORDELIJKE BEPALINGEN (BWB)**
Waar? BWB van Plaats (BWBvP)
Wanneer? BWB van Tijd (BWBvT)
Waarmee? BWB van middel (BWBvM)
Hoe? BWB van wijze (BWBvW)
10. Nu duid je boven de zin de **BIJVOEGLIJKE BEPALINGEN (BB)** aan.
Je zoekt in elk zinsdeel het belangrijkste woord. Alles wat erbij staat binnen één zinsdeel is dan BB.
De lidwoorden duiden we niet aan als BB, voornaamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden enz. wel.

voorbeeld:

<u>BB</u>		<u>BB</u>		<u>BB</u>
De juf van de kleuterklas geeft 's morgens stukjes fruit aan de kleine kleuters.				
O	GPV	BWBvT	LV	MV

O.T.T. = Onvoltooid Tegenwoordige Tijd   **O.V.T.** = Onvoltooid Verleden Tijd   **O.Tk.T.** = Onvoltooid Toekomende Tijd
O.V.Tk.T. = Onvoltooid Verleden Toekomende Tijd   **V.T.T.** = Voltoid Tegenwoordige Tijd
V.V.T. = Voltoid Verleden Tijd   **V.Tk.T.** = Voltoid Toekomende Tijd   **V.V.Tk.T.** = Voltoid Verleden Toekomende Tijd.
Actief : wat je zelf doet   **Passief** : wat anderen voor je doen.

noemvorm (infinitief) →	voeden	stam →	voed
stamtijden →	OTT: voed	OVT: voedde	Voltoid Deelwoord: gevoed
Onvoltooid Deelwoord →	met e voedende	zonder e voedend	
Gebiedende Wijs (imperatief)	enk. voed !	mv. voeden ! voedt !	
Aanvoegende Wijs (conjunctief)	enk. Dat hij voede	mv. Dat zij voeden	
Actief O.T.T.	Actief O.V.T.	Actief O.Tk.T.	Actief O.V.Tk.T.
ik voed	ik jij voedde hij/zij	ik jij zal voeden hij	ik jij zou voeden hij
je voedt - voed je hij/zij voedt			
wij jullie voeden zij	wij jullie voedden zij	wij jullie zullen voeden zij	wij jullie zouden voeden zij
Actief V.T.T.	Actief V.V.T.	Actief V.Tk.T.	Actief V.V.Tk.T.
ik heb gevoed	ik	ik	ik
je hebt gevoed - heb je gevoed	jij had gevoed	jij zal gevoed hebben	jij zou gevoed hebben
hij/zij heeft gevoed	hij	hij	hij
wij jullie hebben gevoed zij	wij jullie hadden gevoed zij	wij jullie zullen gevoed hebben zij	wij jullie zouden gevoed hebben zij
Passief O.T.T.	Passief O.V.T.	Passief O.Tk.T.	Passief O.V.Tk.T.
ik word gevoed	ik	ik	ik
je wordt gevoed- word je gevoed hij/zij wordt gevoed	jij werd gevoed hij	jij zal gevoed worden hij	jij zou gevoed worden hij
wij jullie worden gevoed zij	wij jullie werden gevoed zij	wij jullie zullen gevoed worden zij	wij jullie zouden gevoed worden zij
Passief V.T.T.	Passief V.V.T.	Passief V.Tk.T.	Passief V.V.Tk.T.
ik ben gevoed (geworden)	ik	ik	ik
je bent gevoed (geworden) Ben je gevoed	jij was gevoed (geworden) hij	jij zal gevoed (geworden) zijn hij	jij zou gevoed (gewor- den) zijn
hij/zij is gevoed (geworden)			hij
wij jullie zijn gevoed (geworden) zij	wij jullie waren gevoed (geworden) zij	wij jullie zullen gevoed (geworden) zijn zij	wij jullie zouden gevoed (geworden) zijn zij

VERVOEGING VAN HET WERKWOORD

noemvorm (infinitief) →		stam →	
stamtijden →	OTT:	OVT:	Voltooid Deelwoord:
Onvoltooid Deelwoord →	met e		zonder e
Gebiedende Wijs (imperatief)	enkv.		mv.
Aanvoegende Wijs (conjunctief)	enkv.		mv.
Actief O.T.T.	Actief O.V.T.	Actief O.Tk.T.	Actief O.V.Tk.T.
ik			
je			
hij/zij je			
wij jullie zij			
Actief V.T.T.	Actief V.V.T.	Actief V.Tk.T.	Actief V.V.Tk.T.
ik			
je			
hij/zij			
wij jullie zij			
Passief O.T.T.	Passief O.V.T.	Passief O.Tk.T.	Passief O.V.Tk.T.
ik			
je			
hij/zij			
wij jullie zij			
Passief V.T.T.	Passief V.V.T.	Passief V.Tk.T.	Passief V.V.Tk.T.
ik			
je			
hij/zij			
wij jullie zij			